

11. december 1962.

Ændret forslag
til
ny karakterskala

Karakterbetegnelserne udmærket godt, meget godt, godt, temmelig godt, mådeligt og slet, som i den nu anvendte sprogbrug er forkortet til ug, mg, g, tg, mdl (og slet), indførtes ved forordning af 7. november 1809 angående de lærde skoler i Danmark og Norge.

Vedrørende udregningen af hovedkarakteren på grundlag af de givne enkeltkarakterer bestemtes det i kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 13. maj 1850 angående en undervisningsplan og eksamensbestemmelser for de lærde skoler i Danmark, at der skulle tillægges hovedkaraktererne følgende talværdier: udmærket godt = 8, meget godt = 7, godt = 5, temmelig godt = 1, mådeligt = 7, slet = 23.

Denne skala hviler på et forslag af H.C. Ørsted i "Maanedsskrift for Literatur", 10. bind, 1833, og benævnes efter ham almindeligt den Ørstedske skala, hvis grundprincip er det, at to karakterer af en højere grad og én karakter, som står to grader lavere, regnes lige med tre karakterer af den mellemliggende grad. Når dette skal udtrykkes ved en talrække, må det enkelte interval mellem to nabokarakterer være dobbelt så stort som nabointervallet for oven og halvt så stort som nabointervallet for neden, men det er ellers ligegyldigt, hvilken talværdi man tillægger f.eks. skalaens øverste karakter, og hvor stort et interval man fastsætter mellem den øverste og den næstøverste karakter.

Angående enkeltkaraktererne blev det i kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 31. maj 1866 om adgangseksamen til universitetet og afgangseksamen fra de lærde skoler fastslået, at alle disse karakterer skulle gives efter en skala med lige store intervaller mellem de enkelte karakterer: ug = 6, mg = 5, g = 4, tg = 3, mdl = 2, slet = 1.

Ved kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 9. august 1871 indførtes der en forøget nuancering af karakter-skalaen ved at bestemme, at der til hver af karaktererne, såvel enkelt- som hovedkaraktererne, kunne føjes et plus eller minus, der forhøjede eller nedsatte karakteren med $1/3$ af intervallet

mellem den pågældende karakter og henholdsvis den nærmeste højere og den nærmeste lavere karakter. Herved fremkommer følgende karakter-skalaer:

- a) Til anvendelse ved censorernes fastsættelse af enkeltkarakterer,
- 1) hvor karakterer afgivet af flere bedømmere sammenlægges til én karakter,
  - 2) hvor én fagkarakter fremgår af flere specialkarakterer:
ug = 6, ug÷ = 5 2/3, mg+ = 5 1/3 ..... slet = 1 (denne skala har været gældende indtil i dag).
- b) Til anvendelse ved hovedkarakterens uddragning af enkeltkaraktererne (den Ørstedske skala): ug = 8, ug÷ = 7 2/3, mg+ = 7 1/3 ..... slet = ÷ 23.

I kgl. anordning af 1. marts 1895 angående den almindelige forberedelseseksamen blev der med hensyn til karakterberegningen fastsat regler, som svarede til de i bekendtgørelse af 9. august 1871 anførte.

I forbindelse med gennemførelsen af loven af 1903 om de højere almen-skoler afskaffedes ved kgl. anordning af 3. august 1906 angående censuren og karaktergivningingen ved de højere almen-skolers forskellige eksaminer karakterbetegnelserne ug, mg, g etc., og man indførte en 3-trins talskala med trinene 6, 4 og 2. 5 og 3 kunne fremgå ved sammenlægning af karakterer afgivet af to bedømmere, og 8 og 0 medtoges som undtagelseskarakterer.

Denne skala blev igen afskaffet ved kgl. anordning af 28. november 1911 angående censuren og karaktergivningingen ved de højere almen-skolers forskellige eksaminer og afløstes af et nyt system, hvorefter enhver bedømmelse skulle udtrykkes ved et af tallene 6, 5, 4, 3, 2, dog således at der som eksamens-karakter tillige kunne gives 0, og at der som gennemsnitsresultat af de to bedømmeres forskellige karakterer kunne fremkomme karakteren 1.

Heller ikke denne ordning fik nogen lang levetid, og ved kgl. anordning af 23. juni 1919 om karaktergivningingen ved de højere almen-skoler og censuren ved disse skolers afsluttende eksaminer genindførtes den Ørstedske skala med de gamle karakterer og tal-værdier, således som disse var fastsat i anordningen af 9. august 1871.

Bestemmelsen om karaktererne og deres talværdier blev ufor- andret optaget i anordning af 10. marts 1938 om karaktergivningingen ved de højere almen-skoler og censuren ved disse skolers afslutten- de eksaminer.

I mellemtiden havde den Ørstedske skala siden 1871 været anvendt uændret ved almindelig forberedelseseksamen.

Ved kgl. anordning af 6. februar 1943 om ændring af bestemmelserne om karaktergivningene ved de højere alment skoler og disse skolars afsluttende eksaminer, den alm. forberedelseseksamen samt de tilsvarende eksaminer for privatister og de til disse eksaminer knyttede tillægsprøver m.v. bibeholdtes Ørsteds skala, men dennes talværdier forhøjedes med 7, og slet og mdl+ bortfaldt. Dersom et flertal af bedømmere var enige om, at eksaminanden overhovedet ikke havde lagt kundskaber i det pågældende fag for dagen, gaves dog karakteren slet.

Disse bestemmelser blev bragt til anvendelse på almindelig forberedelseseksamen ved anordning af 5. juli 1944.

Herved fremkommer følgende karakterskalaer til anvendelse henholdsvis ved censorernes fastsættelse af enkeltkarakterer og ved hovedkarakterens uddragning af enkeltkaraktererne:

I	II	III
Karakterbetegnelse:	Talværdi ved fastsættelse af enkeltkarakterer:	Talværdi ved uddragning af hovedkarakter:
ug	6	15
ug÷	5 $\frac{2}{3}$	14 $\frac{2}{3}$
mg+	5 $\frac{1}{3}$	14 $\frac{1}{3}$
mg	5	14
mg÷	4 $\frac{2}{3}$	13 $\frac{1}{3}$
g+	4 $\frac{1}{3}$	12 $\frac{2}{3}$
g	4	12
g÷	3 $\frac{2}{3}$	10 $\frac{2}{3}$
tg+	3 $\frac{1}{3}$	9 $\frac{1}{3}$
tg	3	8
tg÷	2 $\frac{2}{3}$	5 $\frac{1}{3}$
mdl+	2 $\frac{1}{3}$	2 $\frac{2}{3}$
mdl	2	0
slet	1	÷ 16

Hermed har den Ørstedske skala (III) fået den form, hvori den anvendes i dag.

Efter udarbejdelsen af nye læseplaner har man fundet det naturligt at tage karaktersystemet op til revision, og under forhandlingerne herom har man peget på en række ulemper ved dette system.

Det har således vist sig, at skalaen yderst sjældent anvendes fuldt ud. I praksis er den stort set - bortset fra visse skriftlige fag - reduceret til de 8 - 10 trin i den øverste halvdel, hvorved karaktererne lige under den officielle skalas midterområde i realiteten er blevet bundkarakterer i den reducerede skala. En sådan skæv anvendelse synes på flere områder at være det normale, også når der ses bort fra relativt små eller lette fag, og en uforholdsmæssig stor procentdel af de givne karakterer samler sig om graderne fra mg+ til mg+.

*Skævheden
i de lavere* Lærerne har altså koncentreret sig om relativt få af de 16 trin, der er til rådighed. Dette må bl.a. ses på baggrund af den kendsgerning, at en karakterskala med så mange trin på mange områder er vanskelig at administrere i praksis, idet der synes at bestå et misforhold mellem antallet af grader og vurderingsmulighederne. Man ønsker i sammenhæng hermed at pege på, at det ikke kan have nogen mening at overføre resultater fra grove måle-metoder til fint differentierede skalaer, og anvendelsen af en for trinrig karakterskala vil utvivlsomt kunne føre til en ubegrundet fornemmelse af differentieringssikkerhed, både hos den, der giver karaktererne, og hos den, der læser dem og tager konsekvenserne heraf. Vurderingsmulighederne og vurderingsmetodernes finhed eller grovhed bør med andre ord være bestemmende for karakterskalaens antal af grader, og en noget reduceret skala må skønnes fuldt ud at kunne sikre de forskellige formål med karaktergivningen i skolen.

Det har endvidere været anset for uheldigt, at man ved vurderingen af en præstation har ladet sig påvirke af det stærkt progressive ved den Ørstedeske skala i nedadgående retning. Det forhold, at virkningen af de lavere negative karakterer på et helhedsresultat er af anden styrke end virkningen af de højere positive karakterer, og endvidere det forhold, at det i visse fag og ved visse eksamensformer har vist sig vanskeligt at administrere en trinrig skala, har medført en inflatorisk tendens i karaktergivningen under det nuværende system. Denne tendens må formentlig kunne modvirkes ved indførelse af en symmetrisk skala med færre trin.

Endelig har der i skolekredse rejst sig indvendinger mod definitionen af graderne i den hidtidige karakterskala, idet forkortelserne for udtryk som f.eks. "godt", "temmelig godt" i virkeligheden er ganske misvisende, når der henses til den værdi, som i praksis tillægges de pågældende benævnelser.

Antallet af trin i den karakterskala, der benyttes i skolen, må svare til og tillade en rimelig spredning ved bedømmelsen af skriftlige besvarelser og samtidig være i overensstemmelse med vurderingsmulighederne vedrørende de mundtlige fag, ligesom skalaen må indeholde så mange trin, at der gives rimelig mulighed for at udtrykke op- og nedgange ved standpunktsbedømmelsen.

Det er vigtigt, at anvendelsen i praksis fører til rimelige fordelinger, uden at forskelle mellem klasser af forskelligt niveau udjævnes, hvorfor der bør foreligge en klar definition af de enkelte karaktergrader og udvises tilbageholdenhed ved uddeling af topkarakterer. Endvidere er det af betydning at følge anvendelsen af systemet gennem undersøgelser af karakterfordelinger inden for større geografiske områder, men også ved den enkelte skole, og det anbefales i tilknytning hertil, at der føres et "karakterbogholderi", således at bedømmelserne som helhed og for det enkelte fag kan underkastes en kontrol. Materialet fra sådanne undersøgelser giver en belysning af, hvorledes skalaen benyttes, samt af de enkelte fags karakterfordelinger og af opgavernes relative sværhed.

Under overvejelserne i forbindelse med revisionen af det hidtidige karaktersystem er man kommet til det resultat, at en 9 + 1-trins skala vil kunne opfylde de ovenfor anførte formål.

En sådan karakterskala kan i sit grundprincip opfattes som en 3-trins skala, hvor hvert af de 3 trin igen er delt i 3 undertrin, og den giver herved gode anvendelsesmuligheder både ved grovere og finere vurderinger.

Da det erfaringsmæssigt har vist sig, at en skalas nederste trin anvendes sjældnere end skalaens øverste trin, er det 10. trin i bunden medtaget for at sikre en symmetrisk anvendelse af den symmetriske 9-trins skala.

For at skalaen kan anvendes symmetrisk, er det væsentligt, at både skalaens 3-deling og 9-deling fremgår af definitionen af de enkelte grader.

Under henvisning til det foran anførte skal man foreslå, at det hidtil - både ved fastsættelsen af enkeltkarakterer og ved hovedkarakterens uddragning af enkeltkaraktererne - benyttede karaktersystem erstattes af nedenstående skala, hvis enkelte trin udelukkende benævnes ved tal, og som tænkes anvendt i 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, 10. klasse, realafdelingen og gymnasieafdelingen:

13 - 11 - 10 - 9 - 8 - 7 - 6 - 5 - 3 - 0

Med hensyn til anvendelsen af skalaens enkelte trin kan følgende retningslinier opstilles:

- 13: Gives for den usædvanlig selvstændige og udmærkede præstation.
- 11: Gives for den udmærkede og selvstændige præstation.
- 10: Gives for den udmærkede, men noget rutineprægede præstation.
- 9: Gives for den gode præstation, der ligger lidt over middel.
- 8: Gives for den middelgode præstation.
- 7: Gives for den ret jævne præstation, der ligger lidt under middel.
- 6: Gives for den noget usikre, men nogenlunde tilfredsstillende præstation.
- 5: Gives for den usikre og ikke tilfredsstillende præstation.
- 3: Gives for den meget usikre, meget mangelfulde og utilfredsstillende præstation.
- 0: Gives for den helt uantagelige præstation.

< Af karakterdefinitionerne fremgår tydeligt skalaens hovedinddeling i 3 trin. De karakteristiske hovedord er "udmærket", "mid-del" og "usikker".

Ved enhver bedømmelse vil man stå sig ved først at placere standpunktet eller præstationen inden for 1 af de 3 hovedgrupper og derefter afgøre, om den endelige vurdering skal resultere i øverste, midterste eller nederste trin inden for den pågældende hovedgruppe.

I fremlæggelsesfag kan man opdele de fremlagte arbejder i de 3 hovedgrupper og derpå differentiere ud derfra. På lignende måde kan man forholde sig ved karaktergivning i skrivning og orden.

Til den midterste af hovedgrupperne må henføres præstationer eller standpunkter, der viser, at eleven er så godt hjemme i sit stof, at det kan siges stort set at være tilegnet.

For at blive placeret i den øverste gruppe må eleven derudover vise overblik over stoffet og i større eller mindre grad kunne tage selvstændig stilling til forelagte problemer inden for det pågældende stof.

Til den nederste af hovedgrupperne henføres elever, der viser usikkerhed i den forstand, at de ikke har tilegnet sig det krævede stof og viser mangel på kundskaber eller færdigheder inden for stoffet.

Det forudsættes, at yderkaraktererne 13 og 0 kun undtagelsesvis benyttes, de resterende 8 trin bør anvendes således, at elever i løbet af skoleåret forholdsvis let kan rykke et trin op eller ned.

Når karakterskalaen fremtræder som en ren talskala, sker det for så klart som muligt ved selve vurderingen at fastholde, at det netop kun er en skala. Ord eller symboler vil let i tidens løb påvirkes af en praksis ved anvendelsen, medens det ved en skala er lettere at fastholde begreber som : antallet af trin, skalaens midtpunkt osv. Kan disse begreber fastholdes klart, vil en devaluering kunne undgås. >

For at bestå realeksamen og studentereksamen skal følgende 2 betingelser opfyldes:

- 1) Summen af samtlige karakterer skal være mindst 5,5 gange karakterernes antal.
- 2) Summen af de to laveste karakterer plus gennemsnittet af de resterende karakterer skal være mindst 13.

For de fleste elevers vedkommende vil man kunne afgøre, om han har bestået, alene ved beregning af samtlige karakterers sum eller gennemsnit. For enkelte elever, blandt hvis karakterer der forekommer nogle meget dårlige, vil det dog blive nødvendigt at undersøge udførligt, om betingelse 2 er opfyldt.

For at fritage skolerne for ekstra regnearbejde anføres nedenstående tabel, i hvis vandrette indgang man finder angivet summen af de to laveste karakterer, og i hvis lodrette indgang står anført antallet af karakterer. Inde i tabellen finder man den laveste sum af samtlige karakterer, med hvilken eleven kan bestå.

Antal karakterer	Summen af de to laveste karakterer					
	0	3	5	6	7	8 og derover
6	52	43	37	34	33	33
7	65	53	45	41	38,5	38,5
8	78	63	53	48	44	44
9	91	73	61	55	49,5	49,5
10	104	83	69	62	55	55
11	117	93	77	69	61	60,5
12	130	103	85	76	67	66
13	143	113	93	83	73	71,5
14	156	123	101	90	79	77
15	169	133	109	97	85	82,5
16	182	143	117	104	91	88
17	195	153	125	111	97	93,5
18	208	163	133	118	103	99
19	221	173	141	125	109	104,5
20	234	183	149	132	115	110

Eks. 1:

En elev har følgende 12 karakterer: 10, 6, 3, 9, 0, 11,
13, 9, 10, 9, 8 og 10. Summen af de to laveste karakterer er 3,
og summen af samtlige 12 karakterer er 98. Når summen af de to
laveste karakterer er 3, viser tabellen, at summen af samtlige
12 karakterer skal være mindst 103, for at eleven skal bestå.
Eleven har altså ikke bestået.

Eks. 2:

En elev har følgende 12 karakterer: 8, 5, 8, 6, 3, 8, 6, 7,
8, 3, 7 og 9. Summen af de to laveste karakterer er 6, og summen
af samtlige 12 karakterer er 78. Når summen af de to laveste
karakterer er 6, viser tabellen, at summen af samtlige 12 karak-
terer skal være mindst 76, for at eleven skal bestå. Eleven har
altså bestået.

Eks. 3:

En elev har følgende 9 karakterer: 8, 10, 6, 9, 8, 11, 3,
5 og 6. Summen af de to laveste karakterer er 8, og summen af
samtlige 9 karakterer er 66. Når summen af de to laveste karak-
terer er 8, viser tabellen, at summen af samtlige 9 karakterer
skal være mindst 49,5, for at eleven kan bestå. Eleven har altså
bestået.

Eks. 4:

En elev har følgende 9 karakterer: 8, 6, 3, 9, 5, 5, 3,
7 og 8. Summen af de to laveste karakterer er 6, og summen af
samtlige 9 karakterer er 54. Når summen af de to laveste karak-
terer er 6, viser tabellen, at summen af samtlige 9 karakterer
skal være mindst 55, for at eleven skal bestå. Eleven har altså
ikke bestået.

Til vejledning for bedømmerne fremsættes nedenstående be-
mærkninger om brugen af den foreslåede nye skala, hvor man for
nogle af trinenes vedkommende giver en kort karakteristik af de
tilsvarende standpunkter og præstationer. Brugen af de ikke be-
skrevne trin vil med fornøden sikkerhed fremgå som mellemværdier
mellem de beskrevne. Da skalaen skal anvendes i skoleformer af
forskellige niveauer, må det fremhæves, at de anførte karakter-
definitioner i hver enkelt skoleform selvsagt må anvendes i rela-
tion til de krav, som stilles der.

